

**Додаток до матеріалів
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції**

**«КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ІННОВАЦІЇ:
ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ»**

на честь 95-річчя ХНЕУ ім. Семе́на Кузне́ця

присвячена видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману

Тези доповідей

**21 листопада 2025 року
м. Харків, Україна**

**Харків
2025**

Рекомендовано на засіданні вченої ради Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (протокол № 8 від 26.11.2025 р.), вченої ради Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (протокол № 12 від 11.11.2025 р.)

Рецензенти: **Криворучко Оксана Миколаївна**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту Харківського національного автомобільно-дорожнього університету (Харків, Україна);
Назарова Галина Валентинівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (Харків, Україна);
Райко Діана Валеріївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу Національного технічного університету «Харківський політехнічний університет» (Харків, Україна)

Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали XX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 21 листопада 2025 р. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2025. Укр. мова, англ. мова

Наведено результати наукових досліджень учасників XX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки і практики» на честь 95-річчя ХНЕУ імені Семена Кузнеця, присвяченої видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману. Розглянуто історико-теоретичні засади інноваційного підходу до економіки державного сектора; цифрові моделі продуктивних управлінських відносин у сучасних організаціях; роль стійких інновацій у забезпеченні довгострокової конкурентної переваги; методологічні основи удосконалення зовнішньоекономічної політики України в умовах глобальної конкуренції; особливості трансформації цифрової економіки на основі досвіду ЄС; цифровізацію центрів надання адміністративних послуг і зміцнення стійкості людських ресурсів у громадах України, що формує нові орієнтири підвищення їх конкурентоспроможності. Всі питання розглянуто в контексті сучасних умов воєнних дій і повсякденного відновлення економіки України, враховуючи досвід інших країн світу.

Видання складається зі збірки тез доповідей учасників конференції. Представлений матеріал може бути корисним для використання у подальших наукових дослідженнях, практичній діяльності підприємств і організацій для підвищення конкурентоспроможності й інноваційного розвитку. Рекомендовано фахівцям різних галузей економіки, державним службовцям, представникам бізнесу, наукових, освітніх і громадських організацій.

Секція 3

Сучасні детермінанти забезпечення конкурентоспроможності та національної безпеки України

Бохан А. В. Торговельні переговори: стратегічні вимірності	677
Варіч М. В. Інноваційні підходи до управління фінансовими установами в умовах нестабільності економіки.....	681
Гольцяєва Л. А., Полякова О. Ю. Розвиток експорту як інструмент підвищення конкурентоспроможності регіону	685
Губарева І. О., Салашенко Т. І. Структурні зрушення у світовій металургії заліза: від традиційного чавуну до заліза прямого відновлення	690
Іванов Ю. Б. Податкове регулювання зеленого переходу: досвід ЄС.....	695
Колбасін Є. С. Впровадження циркулярного підходу в деревообробній промисловості України	701
Корж Ю. О. Управління логістичними ризиками на виробничому підприємстві	705
Косс А. В., Самойленко Д. Г. Молочна галузь України: виклики та перспективи розвитку.....	709
Костенко Д. М. Запровадження «СВАМ» та його вплив на економіку України.....	713
Марущенко О. О. Інновації – інструмент досягнення сталого розвитку в агросекторі.....	718
Полякова О. Ю., Шликова В. О. Нерівномірність інноваційного потенціалу: кадровий вимір	722
Мокій А. І., Бублей Г. А., Кошкарів С. А. Зовнішньоторговельна політика України: методологічні аспекти конкурентоспроможності.....	728

д-р екон. наук, професор, головний науковий співробітник,
Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку
НАН України; професор кафедри міжнародної торгівлі,
митної справи та фінансових технологій,
ХНЕУ ім. С. Кузнеця (м. Харків, Україна),
e-mail: y.ivanov77@gmail.com

Європейська зелена угода, спрямована на перетворення кліматичних та екологічних викликів на можливості для забезпечення сталості та конкурентоспроможності економіки Європейського Союзу [1; 2], була прийнята наприкінці 2019 р. Вона є базовим європейським нормативно-правовим актом у сфері зеленої економіки. Кінцевими результатами її реалізації є перехід до чистої циклічної економіки та призупинення зміни клімату, зменшення забруднення та збереження біорізноманіття при забезпеченні справедливості та інклюзивності для всіх. При цьому метою Європейської зеленої угоди визначено створення політичних умов для досягнення ЄС кліматичної нейтральності та сталого зростання до 2050 року. Прийнятий в 2023 р. промисловий план «зеленої угоди» для епохи «чистого нуля» [3] виступає найважливішою складовою сучасної європейської стратегії конкурентоспроможності [4].

26 лютого 2025 р. нормативно-правова база зеленого переходу отримала подальший розвиток за рахунок фокусування зеленого переходу в рамках «Чистої промислової угоди» [5], яка є ключовою

¹Тези доповіді базовані на результатах Науково-дослідної роботи, що виконувалась за рахунок бюджетних коштів, спрямованих на забезпечення проведення державними науковими установами наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок за результатами державної атестації

ініціативою Європейської комісії, яка підтримує стратегію Європейського Союзу «побудови конкурентоспроможної, кліматично нейтральної промислової бази», а 25 червня 2025 р. були затверджені рамкові умови щодо застосування State Aid в цій сфері [6].

Реалізація зеленого переходу протягом останніх років виступає одним із магістральних напрямів сучасної економічної, в тому числі й податкової політики країн-членів ЄС. Для України важливість цього напрямку підсилюється не тільки інтенсифікацією євроінтеграційного процесу, але й значними масштабами руйнувань як виробничого потенціалу, так і інфраструктури, відновлення яких на новітній технологічній основі дозволить забезпечити масштабні «зелені» зрушення національної економіки.

До числа перспективних «зелених» секторів економіки, які виступають суб'єктами податкового стимулювання в ЄС, відносяться: зменшення споживання вуглецевого палива; виробництво енергії з відновлюваних джерел; ресурсо- та енергоекономічні технології, будівлі та обладнання; низьковуглецева логістика; інфраструктура для автомобілів з низьким споживанням палива і автомобілів на чистій енергії; виробництво екологічно чистих продуктів; потужності з утилізації та переробки відходів.

Проведений аналіз податкових аспектів політики країн ЄС у сфері зеленого переходу дозволив згрупувати інструментарій податкового стимулювання за окремими напрямами – секторами реалізації Європейської зеленої угоди відповідно до поставлених цілей податкового стимулювання (табл. 1).

Починаючи з 2025 р. податковий інструментарій державної допомоги у сфері реалізації «Чистої промислової угоди» в країнах Євро-союзу обирається на національному рівні, але він має відповідати як переліку рекомендованих інструментів, так і скоригованим загальним принципам State Aid [6]:

- 1) цільовий характер підтримки: податкові пільги повинні застосовуватися лише до добраних секторів; будь-яка підтримка ін-

Закінчення табл. 1

1	2	3
Низьковуглецева логістика	Зменшена ставка ПДВ (Румунія)	Стимулювання купівлі економічних та екологічних систем опалювання
	Податкова знижка (Словенія, Кіпр)	Енергозбереження та впровадження «зелених технологій»
	Нульова ставка ПДВ (Норвегія)	Стимулювання імпорту автомобілів на чистій енергії
	Прискорена амортизація (Іспанія, Німеччина)	Зменшення витрат на експлуатацію
Інфраструктура для і автомобілів на чистій енергії	Звільнення (зменшення) транспортних податків (Нідерланди, Німеччина, Швейцарія та ін.)	Стимулювання споживання електрокарів
	Податкові кредити (Франція, Іспанія)	Стимулювання прискореного розвитку інфраструктури для автомобілів з низьким споживанням палива і автомобілів на чистій енергії
	Відрахування ПДВ при покупці електромобілів (Литва)	
	Нульова ставка ПДВ (Норвегія)	
	Прискорена амортизація (Італія, Іспанія)	Стимулювання оновлення інфраструктури для електромобілів

вестицій, пов'язаних з вичерпним паливом, виходить за рамки. Цільова спрямованість не є принципово новою вимогою, проте починаючи з 2025 р. вона фокусується на чистих технологіях та промисловій декарбонізації. Для України цей принцип є певною мірою визначальним, оскільки прийняття пільг «широкої дії» (наприклад, стимулювання інвестицій в переробну промисловість) пов'язано з ризиком розпорошення бюджетних коштів;

- 2) простота та визначеність: податкові пільги повинні бути легкими для компаній та податкових органів у впровадженні та мають ґрунтуватися на чітких критеріях прийнятності. Цей принцип висуває більш жорсткі вимоги до умов застосування податкових пільг і їх нормативного врегулювання із встановленням запобіжних механізмів (наприклад, обмеженням максимальної суми бюджетних видатків;
- 3) своєчасність: податкові пільги, що надаються компаніям, які приймають інвестиційні рішення, повинні бути своєчасними.

Що стосується рекомендованих інструментів податкового стимулювання, то до них віднесені: податкові кредити для забезпечення достатніх виробничих потужностей у чистих технологіях та для промислової декарбонізації; розширені (підвищені) податкові кредити для інвестиційних проєктів зі сприянням стійкості; прискорена амортизація для податкових цілей для підтримки попиту на обладнання для чистих технологій, до повних та негайних витрат; і посилена прискорена амортизація для придбання чистого технологічного обладнання, яке сприяє стійкості.

Література

1. The European Green Deal // European Commission. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>
2. The Green Deal Industrial Plan. Putting Europe's net-zero industry in the lead. URL: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/green-deal-industrial-plan_en

3. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A Green Deal Industrial Plan for the Net-Zero Age. URL: https://commission.europa.eu/system/files/2023-02/COM_2023_62_2_EN_ACT_A%20Green%20Deal%20Industrial%20Plan%20for%20the%20Net-Zero%20Age.pdf

4. The future of European competitiveness: Report by Mario Draghi. URL: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en

5. The Clean Industrial Deal: A joint roadmap for competitiveness and decarbonisation // European Commission. 26.02.2025. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025DC0085>

6. Clean Industrial Deal State Aid Framework (CISAF) // European Commission. URL: https://competition-policy.ec.europa.eu/about/contribution-clean-just-and-competitive-transition/clean-industrial-deal-state-aid-framework-cisaf_en

